

Verraad in Eefde (1944)

Door M.W. Enserink/De Voet Dwars

Bij de verzetsgroep Laren-Noord van de LKP/RVV, waartoe een aantal mannen uit Eefde behoorde, heerste sinds 2 november 1944 grote verslagenheid en onrust. De twee voornaamste centra van deze ondergrondse beweging, namelijk de boerderij van A.J. Koeslag en die van J. Kolkman, werden die dag door zo'n 300 landwachters en [SD-ers](#) volledig 'opgerold'. [Zie 3 artikelen: 'Overval op onze boerderij de Huurne' en 'Onze Helden'].

Voor een juist begrip van de overval bij Koeslag is het nodig te weten wat er sinds september 1944 in de verzetsgroep was voorgevallen. De elektricien [Tjallings uit Zutphen](#), die de lampen voor het afwerpterrein voor wapens uit Engeland in orde had gebracht, had geheel in strijd met de regels - een onbekende jongedame, *Ali van Eerten*, meegebracht. Deze wist door haar charmant optreden enkele leden van de groep zo te bekoren dat ze op haar gezegde '*ook wel eens iets te willen doen*' als koerierster aangenomen werd.

De beruchte SD-er [Ludwig Heinemann](#)

Daardoor kwam ze heel veel van het ondergrondse werk in Laren en omgeving te weten. Na een korte tijd vernam men evenwel, dat 'Zus', zoals ze genoemd werd, enige tijd een bijzonder intiem vriendinnetje van de 'Ortskommandant' in Zutphen was geweest. Geen wonder dat er van verschillende zijden heftige oppositie tegen Zus' werkzaamheden ontstond. De onderlinge verhoudingen in de groep werden er radicaal door bedorven. Een paar leden, die het voor haar opnamen, werden uit

de groep verwijderd en verdwenen met haar en nog een andere jongedame, naar een keetje in het Oranjewoud in Verwolde.

De commandant werd vervangen, de verborgen piloten en de 'gedropte' wapens werden in veiligheid gebracht. Op 2 november 's morgens 5 uur werd de boerderij van A.J. Koeslag omsingeld en in en rondom de boerderij volgden onder hevig schieten van de Duitsers 12 arrestaties en een paar dagen later nog 3. In de loop van 2 november werden nog een onderduiker en ... Ali van Eerten bij de gevangenen gevoegd en samen met hen naar de Landwachtkazerne in Deventer gebracht.

Ali van Eerten werd reeds binnen een week weer in vrijheid gesteld. Op 2 november overvielen ook ettelijke SD-ers en Landwachters de boerderij van Kolkman, vonden onderduikers, gedropte wapens en munitie en brandden de boerderij af. Ook op een andere boerderij zocht de SD naar onderduikers uit de verzetsgroep. Ze hadden een goed heenkomen gevonden. Alles wees erop dat er bij deze overvallen verraad in het spel was geweest en algemeen werd 'Zus' daarbij voor de hoofdschuldige gehouden. Daarom werd besloten haar, na onderzoek, '*uit de weg te ruimen*'.

Maar de grote puzzel was om haar in de buurt te krijgen, want na de arrestatie had ze zich ziekgemeld. Men kreeg het uiteindelijk zover dat ze op 21 november een ontmoeting zou hebben met de commandant, die afgezet was geweest en weer in zijn functie was hersteld, die haar nieuwe opdrachten zou geven. Eén van de jongens, Bertus ter Wal uit Eefde, zou haar '*voor de gezelligheid*' een eindweegs ophalen. Bij het café '*De Eerste Stuiver*', vlak bij Zutphen, zou hij haar ontmoeten. Ze zou dan naar het huis van Willem Anton de Boone aan de Zutphenseweg in Eefde gevoerd worden om eens hardhandig aan de tand gevoeld te worden.

Landwachters tijdens hun 'training' en onderweg met geweer

Maar nauwelijks had ter Wal haar ontmoet, of twee pistolen werden in zijn nek gedrukt: '*Hande hoch*'. Aan alle zijden was hij ingesloten door SD. Verzet was onmogelijk. Egbert Enserink uit de Nachtegaalstraat en

Gerhard Oortgiesen uit de Koffiestraat in Eefde - als leden van de sabotagegroep ingeschakeld - waren ook in de buurt en maakten dat ze wegkwamen. Ze waarschuwden terstond vader en moeder ter Wal aan de Zutphenseweg. Daarna wilde Ep Enserink even tegen zijn vrouw zeggen dat hij die nacht terwille van zijn veiligheid niet thuis zou komen en hij liep in de armen van de Gestapo, die zich reeds in de tuin bij zijn huis verdekt had opgesteld.

Albert Koeslag uit Laren, die zich daar ook zou vervoegen, onderging hetzelfde lot. Ter Wal, Enserink en Koeslag werden eerst naar de Landwachtkazerne in de Assenstraat in Deventer gebracht. De volgende dag werden ook Oortgiesen en daarna de Boone opgepakt, alsmede Kees Ross uit de Oranjelaan, Wim Rietveldt uit Zutphen die kwam waarschuwen dat de SD aan 't zoeken was; te laat! - en de jongeman Meijer uit de Koffiestraat, hoewel hij er niets mee te maken had. De SD heeft 24 uur lang huisgehouden bij mevrouw Enserink en haar twee kleine kinderen.

Alle 8 gevangenen gingen van de Assenstraat naar de Brinkgreven en vandaar naar Oxerhof. Ter Wal, Enserink en Koeslag werden later naar de Kruisberg in Doetinchem gebracht. Op 21 december ging Enserink met een transport mee naar Duitsland. En op 28 februari '45 zo'n 130 anderen, waaronder Koeslag. Zij werden over drie veewagens verdeeld. Om 3 uur 's nachts vertrok de trein, waaruit even later 17 gevangenen ook Koeslag wisten te ontsnappen.

[Egbert \['Ep'\] Enserink](#), werd begin februari doodziek op straat gezet uit het Arbeits-zuchtlager in Gladbeek (Westfalen), is door Hollandse vrachtwagenchauffeurs nog de grens bij Winterswijk overgebracht, waar hij 4 februari is gestorven. Zijn vrouw en zijn ouders heeft hij nog gezien, zijn kindertjes niet. Hij was 33 jaar.

[Gerhard Oortgiesen](#), 28 jaar, verloofd, en [Willem Anton de Boone](#), gehuwd, zijn op 8 maart 1945, samen met 19 anderen, van Oxer hof naar de Woeste Hoeve gesleept en daar genadeloos neergeknald, tegelijk met 115 andere gevangenen.

Meijer is tamelijk gauw weer thuisgekomen. Ter Wal, Ross en Rietveldt pas na de bevrijding, na een bittere gang door Duitse gevangenkampen.

Heden ontvingen wij de droe-
ve zekerheid, dat op 8 Mrt.
viel mijn geliefde man
Wim de Boone
in de leeftijd van 34 jaar.
E. de Boone-Janssen.
Eefde, 5 Mei 1945.
Begrafenis Dinsdag 8 Mei
a s. te 2.30 uur op de Alg.
begraafplaats te Deventer.
D.B.V.

Gerard Oortgiesen

Uit: **Trouw** d.d. 4 juli 1945 Zutphen *Eindelijk Ali van Eerten gepakt!!*
Naar wij uit betrouwbare bron vernemen, is de beruchte S.D.-agente in Driebergen gepakt. Dit is goed nieuws voor de jongens die haar zochten. Ze werd in Utrecht door een paar Zutphense jongens in gezelschap van een Canadees ontdekt. De onmiddellijk gewaarschuwde N.B.S. rekende haar in. Later werd ze aan de Field-Security in Utrecht overgeleverd, die haar uitlevering tot nu toe weigert. Ze zal haar gerechte straf echter niet ontgaan.